

**Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова**

**«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Декан факультету
педагогіки і психології**

«_____» _____ 20__ року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
Нормативної\вибіркової навчальної дисципліни**

Основи соціальної реабілітації

освітнього рівня бакалавр

галузі знань 01 Освіта

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Шифр за навчальним планом ВВ1.2.5

Київ 2019

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Основи соціальної реабілітації», затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова від «5» квітня 2018 року, протокол № 12

Розробники програми: кандидат психологічних наук, доц. Тімакова Ю.В.

Затверджено на засіданні кафедри методик та технологій дошкільної освіти «27» серпня 2019 року, протокол № 1

Завідувач кафедри _____
(підпис)

Луценко І. О.
(прізвище, ініціали)

I. Опис навчальної дисципліни
Шифр дисципліни ВВ1.2.5

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 01 Освіта (шифр, назва)	Кількість кредитів – 3 ЄКТС		Методи навчання 1) Лекції. Семінарські заняття з застосуванням роздаткового матеріалу; 2) Телекомунікаційне навчання студента з викладачем; 3) Використання мультимедійних освітніх засобів в процесі самонавчання (друковані, аудіо, відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж) Форми поточного контролю <u>Підготовка реферату, контрольне тестування, розробка словника спеціальних термінів, підготовка творчих завдань</u>
Спеціальність (код, назва) 012 Дошкільна освіта	Загальна кількість годин 90		
Освітній рівень (бакалавр) бакалавр	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
	Лекції:		
	-	6	
Статус дисципліни (Нормативна) вибіркова	Семінарські (практичні) заняття:		
	-	6	
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом 2, 3 (2020)	Лабораторні заняття:		
	-	-	
Семестр IV, V (заочна форма)	Індивідуальна робота:		
	-	-	
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 2 год. - самостійна робота	Самостійна робота:		
	-	78	
Мова навчання– українська	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС: 1/6		
Передумови навчання педагогіка, лінгводидактика, соціальна психологія			Залік

Предметом вивчення навчальної дисципліни є соціально-психологічні та правові засади організації реабілітаційного процесу.

Міждисциплінарні зв'язки: «Психологія», «Педагогіка», «Соціальна психологія», «Основи корекційної педагогіки».

Мета і завдання навчальної дисципліни дати студентам знання з основ соціальної реабілітації, розкрити психологічні аспекти соціальної реабілітації дітей з обмеженими можливостями здоров'я.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

Методичні

1. Викласти теоретичні основи соціальної реабілітації та методологічні особливості застосування отриманих знань на практиці.

2. Дати уявлення про соціалізацію дітей з обмеженими можливостями здоров'я з урахуванням вікових особливостей організму.

Практичні

1. Дати змогу майбутнім фахівцям опанувати практичними навичками з даної дисципліни, які необхідні для того, щоб на науковій основі організувати процес соціальної реабілітації, обирати ефективні форми проведення навчальних, виховних, соціально-адаптаційних, реабілітаційних, корекційних заходів та занять активно брати участь у фізичному і трудовому вихованні осіб з обмеженими можливостями здоров'я.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<i>Знати</i> <ul style="list-style-type: none">• предмет соціальної реабілітації;• методи вивчення соціальної реабілітації;• зв'язок соціальної реабілітації з дисциплінами біологічного циклу, педагогікою та медициною;• основні психологічні аспекти соціальної реабілітації дітей з обмеженими можливостями здоров'я;	базові уявлення про основи філософії, психології, педагогіки, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, знання вітчизняної історії, розуміння причинно-

	<ul style="list-style-type: none"> • фактори й умови психічного й особистісного розвитку дитини; • вторинні порушення в психіці як результат впливу соціальних факторів; • організаційні підходи до вивчення особистості дитини з обмеженими можливостями здоров'я; • основні принципи, мету й завдання соціальної реабілітації дітей з обмеженими можливостями здоров'я; • основні напрямки соціально-реабілітаційної діяльності; • поняття «соціальне середовище»; • відношення до дітей з обмеженими можливостями здоров'я в суспільстві; • організації дітей з обмеженими можливостями здоров'я; • проблеми інтеграції дітей з обмеженими можливостями здоров'я в середовище здорових дітей; • розвиток особистості дитини з обмеженими можливостями здоров'я; • дитина з обмеженими можливостями здоров'я в системі міжособистісних відносин; • проблеми організації життєдіяльності й виховання дитини з обмеженими можливостями здоров'я в родині 	<p>наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати в професійній і соціальній діяльності</p> <ul style="list-style-type: none"> • базові знання про особливості реалізації індивідуального та диференційованого підходів у закладах освіти; • базові уявлення про організацію та здійснення психолого-педагогічного супроводу осіб з порушеннями розвитку; • здатність використовувати професійно-профільовані знання в галузі спеціальної педагогіки і психології для моделювання психолого-педагогічних явищ і процесів та для адаптації та соціалізації осіб з порушеннями в розвитку.
2.	<p><i>Вміти</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • використовувати на практиці основні методи соціальної реабілітації; • враховувати психологічні аспекти соціальної реабілітації дітей з обмеженими можливостями здоров'я; • працювати за основними напрямки соціально-реабілітаційної діяльності; • регулювати відношення до дітей з обмеженими можливостями здоров'я в 	

	<p>суспільстві;</p> <ul style="list-style-type: none"> • здійснювати адаптацію дітей в соціальне середовище; • вирішувати проблеми інтеграції дітей з обмеженими можливостями здоров'я в середовище здорових дітей; • організувати життєдіяльність і виховання дитини з обмеженими можливостями здоров'я в родині. 	
--	---	--

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 5 кредитів ЄКТС 150 годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна(вечірня) форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС
	Модуль 1. Соціальна реабілітація осіб з особливостями психофізичного розвитку						12	6	6	-	78
1	Реабілітація як соціальномедична проблема						4	2	2	-	20
2	Форми та методи соціальної реабілітації						4	2	2	-	29
3	Соціальна реабілітація осіб з особливостями психофізичного розвитку. (Законодавча база України)						4	2	2	-	29
Разом:							12	6	6	-	78

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	3.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
1.	Модуль 1. Соціальна реабілітація осіб з особливостями психофізичного розвитку	90	6
1.1.	Тема 1. Реабілітація як соціально-медична проблема Історія реабілітації. Поняття реабілітації. Аспекти реабілітації. Види реабілітації. Система реабілітації. Принципи реабілітації. Засоби реабілітації.	24	2
1.2.	Тема 2. Форми та методи соціальної реабілітації. Діяльнісний підхід у соціальній реабілітації. Особистісний підхід фахівця із соціальної реабілітації на роботу з конкретною людиною. Сутність комплексної реабілітації дитини з ППФР, як «процесу і системи медичних, психологічних, педагогічних і соціально-економічних заходів, спрямованих на усунення або можливо більше повну компенсацію обмежень життєдіяльності, викликаних порушенням здоров'я зі стійким розладом функцій організму». Реабілітаційні установи, що проводять медико-соціальну реабілітацію. Основні цілі й завдання соціально-реабілітаційного процесу.	33	2
1.3.	Тема 3. Соціальна реабілітація осіб з особливостями психофізичного розвитку. (Законодавча база України). Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні». Соціальна політика відносно інвалідності. Державні соціальні служби в Україні. Територіальні центри. Будинки-інтернати загального профілю. Спеціальні будинки-інтернати. Заклади тимчасового догляду, консультаційні та інформаційні центри для родин, центри підтримки родини, кризові центри, заклади фостерного догляду, будинки групового проживання, міні-гуртожитки, транзитне житло для молоді, класи інтегрованого навчання при загальноосвітніх школах, навчальні центри, центри денної зайнятості, центри працевлаштування, трудові майстерні, центри творчості тощо. Державні виховні заклади для дітей-сиріт і дітей, які потребують допомоги з боку держави. Загальноосвітні школи-інтернати. Дитячий будинок сімейного типу. Прийомна сім'я. Відомства і державні соціальні служби, що переймаються проблемами дітей з особливостями ППФР.	33	2

4.2. Плани семінарських, практичних, лабораторних занять

Модуль 1. Соціальна реабілітація осіб з особливостями психофізичного розвитку

Тема семінарського заняття: «Індивідуальна програма реабілітації».

План семінарського заняття:

1. Мета створення ІПР
2. Мультидисциплінарна взаємодія фахівців у складанні ІПР.

Питання для обговорення:

1. Що являє собою індивідуальна програма розвитку.
2. Для кого вона складається відповідно (до класифікації порушень психофізичного розвитку).
3. Команда фахівців, які приймають участь у складанні ІПР.
4. Застосування ІПР на практиці.

Тема семінарського заняття: «Підходи до здійснення соціальної реабілітації»

План практичного (семінарського) заняття:

1. Діяльнісний підхід у соціальній реабілітації.
2. Особистісний підхід фахівця із соціальної реабілітації на роботу з конкретною людиною.
3. Сутність комплексної реабілітації дитини з ППФР

Питання для обговорення:

1. Основні цілі й завдання соціально-реабілітаційного процесу.
2. Реабілітаційні установи різних регіонів України (залежно від місця фактичного проживання студенту необхідно вивчити наявність діючих установ: профілю, мети, контингенту, здійснюваних форм роботи тощо). Підготувати виступ (презентацію) з окресленого питання.

Тема семінарського заняття: «Соціальна політика держави щодо соціальної реабілітації осіб з особливостями психофізичного розвитку».

План семінарського заняття:

1. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні».
2. Соціальна політика відносно інвалідності.
3. Державні соціальні служби в Україні.

Завдання для виконання практичного заняття:

Підготувати виступ з окреслених питань практичного заняття.

1.3. Організація самостійної роботи студентів

1. Виділіть актуальні проблеми соціальної реабілітації за сучасними законодавчими і нормативно-правовими документами.
2. Підготуйте реферат на запропоновану тему:
 - Соціальна реабілітація дітей з обмеженими можливостями здоров'я як діяльність.

- Психічні й особистісні відхилення осіб з обмеженими можливостями здоров'я.
 - Соціальна реабілітація дітей з ППФР (за нозологіями: сенсорні порушення, інтелектуальні порушення, розлади аутистичного спектру тощо).
 - Соціальна реабілітація дітей з ендегенними психічними захворюваннями.
 - Особливості соціальної реабілітації осіб з порушеннями функцій опорно-рухового апарату.
3. Проаналізуйте зміст реабілітаційної роботи та шляхи соціальної адаптації дітей з порушеннями зору та слуху.
 4. Визначте особливості організації соціальної реабілітації при порушеннях психофізичного розвитку.
 5. Підготуйте виступ на тему: «Сучасні засоби слухової реабілітації».
 6. Обґрунтуйте основні вимоги до корекційної-педагогічної роботи з особами, які мають легкий ступінь інтелектуальних порушень.
 7. Підготуйте доповідь за самостійно обраною темою.
 8. Законспектуйте статтю О.М. Мороз «Основи складання індивідуальної програми реабілітації». За змістом статті підготуйте словник спеціальних термінів.
 9. Обґрунтуйте основні вимоги до проведення навчальної та корекційно-виховної роботи з учнями із затримкою психічного розвитку.
 10. Підготуйте доповідь на тему: «Психологічна характеристика інфантилізму», «Особливості діагностики затримки психічного розвитку у дітей».
 11. Проаналізуйте, яким чином здійснюється соціальна реабілітація в регіоні, де ви проживаєте. Підготуйте про це презентацію з реальними фото.

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю

Засобами діагностики успішності навчання студентів з навчальної дисципліни «Основи соціальної реабілітації» є модульний контроль у формі виконання тестових завдань, контрольної роботи, що дає можливість перевірити засвоєння знань студентів з усіх розділів та тем програми; усного опитування під час практичних; контроль виконання індивідуальних та самостійних завдань:

- Підготовка та виступ з доповіддю на одну із запропонованих тем.
- Аналіз та конспектування статей.
- Ведення опорного конспекту.
- Аналіз розгалуженості реабілітаційних закладів у регіонах України.
- Захист творчої роботи студента.
- Виконання контрольних завдань.

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

Форма підсумкового контролю успішності навчання студентів з навчальної дисципліни «Основи соціальної реабілітації» є залік у V семестрі.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Залік

Поточне тестування та самостійна робота			Підсумковий тест (екзамен)	Сума ср.
Змістовий модуль 1			100	100
1	2	3		
30	35	35	100	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

VI. Навчально-методична карта дисципліни «Основи соціальної реабілітації» (III курс)
 Всього 90 год. Лекції – 6 год. Практичні – 6 год. Лабораторні – Самостійна робота - 78 год.: залік

Тиждень			
Модулі	Модуль 1		
Лекції			
Дати			
Теоретичні розділи	Соціальна реабілітація осіб з особливостями психофізичного розвитку		
Теми лекцій	Реабілітація як соціально-медична проблема	Форми та методи соціальної реабілітації	Соціальна реабілітація осіб з особливостями психофізичного розвитку
Теми практичних занять	+	+	+
Теми лабораторних занять			
Самостійна робота	+	+	+
Види контролю	Підготовка словника термінів Підготовка та захист реферату Творча робота		
	Залік		

VII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Основна

1. Закон України «Про органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх» від 24.01.1995 р.
2. Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 р.
3. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні».
4. Іванова О. Стандарти у соціальній роботі: якими їм бути в Україні? // Соціальна політика і соціальна робота. — 2004. — № 3.
5. Іванова О., Семигіна Т. Система соціального обслуговування та соціальних служб в Україні // Соціальна робота в Україні: перші кроки / За ред. В. І. Полтавця. — К.: КМ Академія, 2000.
6. Інновації у соціальних службах: Навч. посібник / За ред. Т. В. Семигіної. — К.: Пульсари, 2002
7. Акатов Л.И. Социальная реабилитация детей с ограниченными возможностями здоровья. Психологические основы: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. — М.: Гу-манит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. — 368 с.

Допоміжна

1. Андреева Г.М. Социальная психология. М., 1988.
2. Бодалев АА. Личность и общение. Избранные труды. М., 1983.
3. Власова Т.А., Певзнер М.С. О детях с отклонениями в развитии. М., 1973.
4. Выготский Л.С. Собрание соч. Т. 5. Основы дефектологии. М., 1983.
5. Галигузова Л.Н., Смирнова Е.О. Ступени общения от года до трех лет. М., 1992.
6. Донцов АМ. Проблемы групповой сплоченности. М-, 1979.
7. Донцов АМ. Психология коллектива. М., 1984.
8. Жукова Н.С. и др. Преодоление общего недоразвития речи у дошкольников. М., 1990.
9. Журбин ВМ. Понятие психологической защиты в концепциях З. Фрейда, К. Роджерса // Вопросы психологии. 1990. № 4.
10. Захарова Е.Я. Влияние нормативно-ценностных ориентации педагогов на успешность их деятельности. Дис. канд. пед. наук. Л., 1989.
11. Климов Е.А. Основы психологии: Учебник для вузов. М., 1997.
12. Коломинский ЯЛ., Детские коллективы // Коллектив и личность / Под ред. К.К. Платонова и др. М., 1975.
13. Кон И.О. Психология старшеклассника. М., 1980.
14. Лапшин В.А., Певзнер М.С. Основы дефектологии. М., 1990.
15. Леонтьев А. А., Психология общения. М., 1997.
16. Лисина М.М. Общение детей с взрослыми и сверстниками: общее и различное // Исследования по проблемам возрастной и педагогической психологии. М., 1990.
17. Логопедия / Под ред. Л.С Волковой: В 2 кн. М., 1995.
18. Маркова АЛ. Психология труда учителя. М., 1993.

19. Мастюкова Е.М. Ребенок с отклонениями в развитии. М., 1992.
20. Мухина В.С. Возрастная психология. М., 2000.
21. Немое Р.С. Психология: В 3 кн. Кн. 1. Общие основы психологии. М., 1995.
22. Новиков В.В. Социальная психология: феномен и наука. Ярославль, 1998.
23. Обухова Л.Ф. Возрастная психология. М., 1996.
24. Общение и речь: развитие речи у детей в общении со взрослыми / Под ред. М.И. Лисиной. М., 1981.
25. Петровский А.В. Введение в психологию. М., 1995.
26. Пиаже Ж. Речь и мышление ребенка. М., 1994.
27. Пожар Л. Психология аномальных детей и подростков — патопсихология. Воронеж, 1996.
28. Практическая психология образования / Под ред. И.В. Дубровиной. М., 1997.
29. Развитие речи детей дошкольного возраста / Под ред. Ф.А. Сохина. 1979.
30. Расстройства речи у детей и подростков / Под ред. С.С. Ляпидевского. М., 1969.
31. Робер М.А., Тильман Ф. Понятие и классификация групп в социальной психологии // Хрестоматия по социальной психологии. М., 1994.
32. Розанова В. Изучение психического развития аномальных детей // Дефектология. 1983. № 6.
33. Рубинштейн СЛ. Бытие и сознание. М., 1977.
34. Рувинский Л.И., Соловьева. А.Е. Психология самовоспитания. М., 1982.
35. Рудестам К. История психологии групп. Преимущества групповой формы. Понятие психокоррекционной группы // Хрестоматия по социальной психологии. М., 1994.
36. Самахова И.А. Не смейтесь над Дауном! Он человек, хотя порой без биополя // Возможности реабилитации детей с умственными и физическими ограничениями средствами образования. М., 1995.
37. Слостенин В. А., Каширин В.П. Психология и педагогика. М., 2001.
38. Социальная психология / Под ред. А.В. Петровского. М., 1987.
39. Социальная реабилитация детей с ограниченными возможностями. Учебный план и программы по специализации / Под ред. А.Г. Пашкова и Н.С. Степашова. Курск, 1996.
40. Столяренко ЛД. Основы психологии. Ростов-на-Дону, 1996.
41. Страхов И.В. Психологические основы педагогического такта. Саратов, 1972.
42. Уманский ЛМ. Психология организаторской деятельности школьников. М., 1980.
43. Ушинский К.Д. Избранные педагогические произведения. М., 1968.
44. Фельдштейн Д.Л. Проблемы возрастной и педагогической психологии. М., 1995.
45. Хватцев М.Е. Логопедия. М., 1959.
46. Чернышев А.С. Исследование группы как субъекта деятельности и субъекта общения в работах Л.И. Уманского и его учеников // Социально-психологические аспекты оптимизации жизнедеятельности молодежных групп в изменяющихся социально-экономических условиях: Сб. науч. трудов. Курск, 2000.

47. Чернышев А.С., Дымов Е.И. и др. Организация психологической службы в школе. Курск, 1991.
48. Эльконин Д.Б. К проблеме периодизации психического развития в детском возрасте // Хрестоматия по возрастной психологии. М., 1994.
49. Якунин В.А. Педагогическая психология: Учеб. пособие. СПб., 1998.

VIII. Доповнення та зміни, внесені до робочої програми в 20__/20__ н.р